

ಲಿಂಗದೇವರು ಹಳೆಮನೆ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿ ಚರಣ್ ಕುಮಾರ್¹

ಪೀಠಿಕೆ

ಲಿಂಗದೇವರು ಹಳೆಮನೆ ಅವರದು ಬಹುಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ಸರಳ, ಸಜ್ಜನಿಕೆಯ, ಅಹಂ ಇಲ್ಲದ ಸದಾ ಹಸನ್ಮುಖಿಯಾಗಿರುವ, ಎಷ್ಟೇ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಯಾವುದೇ 'ಸ್ಪಾರ್ ವ್ಯಾಲ್ಯೂ'ಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸದೆ, ಸದಾ ಒಬ್ಬ ಸಹಜ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ, ಜನರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತು, ಬಾಳಿ, ಭಾಷಾ ವಿಜ್ಞಾನ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ, ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದ, ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ರಂಗಭೂಮಿ ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವರು. ನಾಟಕಕಾರರಾಗಿ, ವೈಚಾರಿಕ ಚಿಂತಕರಾಗಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಹೆಸರು ಗಳಿಸಿದ್ದ ಲಿಂಗದೇವರು ಹಳೆಮನೆ ಅವರು ದೊಡ್ಡವರು ಚಿಕ್ಕವರೆನ್ನದೆ ಸಮಾನತೆಯ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಸ್ನೇಹಜೀವಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದವರು. ಓದುವ ಹವ್ಯಾಸ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಓದಿನಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾವುದೇ ಹೊಸ ಕೃತಿ, ಲೇಖನ ಪ್ರಕಟವಾದರೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಓದುತ್ತಿದ್ದರು. ಓದುವ ಅಭ್ಯಾಸವೇ ಅವರನ್ನು ಪರಿಪಕ್ವಗೊಳಿಸಿದ್ದು. ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಸೀಮಿತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲೇ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಹಳೆಮನೆ ಅವರು ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೃಷಿಗೈದಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಯಾವುದು ಸೂಕ್ತವೆನಿಸುತ್ತದೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಳೆಮನೆಯರು, ಕೇವಲ ವೀಕ್ಷಿಸದೇ ಸ್ವತಃ ಓದಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಘಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾದರೂ ಅಲ್ಲಿನ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಆಳವಾಗಿ ಉಪನ್ಯಾಸ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಓದಿಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದೇ, ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಷಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರ ನೇರ ಆಶಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಬದುಕಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅವರದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. 'ಆಧುನಿಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ'ಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಭೌದ್ಧಿಕ ತಜ್ಞರಾಗಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ರಂಗಾಯಣದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೆ ದುಡಿದು, ಹುಟ್ಟಿದ ಮಣ್ಣಿನ ಋಣ ತೀರಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿರುವ ಲಿಂಗದೇವರು ಹಳೆಮನೆಯವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಮೈಸೂರಿನ ರಂಗಾಯಣವನ್ನು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಸಿದ ಪ್ರಮುಖರಲ್ಲಿ ಹಳೆಮನೆಯವರು ಒಬ್ಬರು ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಂಗಾಯಣದ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಜೊತೆ ಒಡಕು ಮೂಡಿ ಮುಚ್ಚುವ ಹಂತಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದ್ದ

¹ ಸಂಶೋಧಕರು, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು.

ಸಂದರ್ಭವದು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಂಗಾಯಣದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ರಂಗಾಯಣವನ್ನು ಪುನಃ ಸಂಘಟಿಸುವಲ್ಲಿ ಇವರು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯ ಅನನ್ಯ.

1973ರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗದೇವರು ಹಳೆಮನೆಯವರು ಅಣ್ಣಾಮಲೈ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. 1973ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದ ಹಳೆಮನೆಯವರು ಭಾರತೀಯ ಭಾಷಾ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ವೃತ್ತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲೂ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡ ಹಳೆಮನೆಯವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಳೆಮನೆಯವರ ಅಂತಹ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ 1975ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ 'ಸಮುದಾಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಘಟನೆ' ಜೊತೆ ಹಳೆಮನೆಯವರು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಏನಿದು ಸಮುದಾಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಘಟನೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮೂಡುವುದು ಸಹಜ. ಅದೇನೆಂದರೆ 70ರ ದಶಕ ಕರ್ನಾಟಕದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಭಾರತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹತ್ವದ ದಶಕ. ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದೊಂದು ಸಂಕ್ರಮಣದ ಕಾಲ. ಅಂದಿನ ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ ಜನಮೆಚ್ಚುವ ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುತ್ತಲೇ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರದತ್ತ ವಾಲುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಗತಿಪರರು ಎನಿಸಿಕೊಂಡವರು ಆಕೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ವಿರೋಧಿಸಲೂ ಆಗದೆ, ಪೂರ್ಣ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಆಗದೆ ತುಮುಲಗಳಲ್ಲಿದ್ದರು. ದಲಿತ ಜನಾಂಗದ ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಯೊಂದು ಅಕ್ಷರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಲಗ್ಗೆ ಹಾಕಿ ತಮ್ಮ ನೋವು, ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ಬರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತ್ತು. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ರೈತರು ಸಂಘಟಿತರಾಗುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಹೋರಾಡಬೇಕಾದಂಥ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶವೊಂದನ್ನು ಸ್ವತಃ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರೇ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರ ಗದ್ದುಗೆಯನ್ನು ಅಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹಿಡಿಯಲು ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಘೋಷಿಸಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಗತಿಪರ ಸಂಘಟನೆಗಳೂ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಲು ಸಂಘಟಿತವಾದವು. ಆಗ ಒಂದು ಬೃಹತ್ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಘಟನೆಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ್ದು ಅದೇ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸಮುದಾಯ ಸಮನ್ವಯ ಸಮಿತಿ.

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಸಂಸ್ಥೆ ಹುಟ್ಟುವಾಗ ಮಹತ್ವದ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಆಶಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಈಡೇರುವುದು, ಬಿಡುವುದು ಆ ನಂತರದ ಸಂಗತಿ. ಸಮುದಾಯ ಕೂಡ ಭಾರೀ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದಲೇ ಜನ್ಮ ತಳೆಯಿತು. ಅದು ಮೂರು ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿತು. ಒಂದು ರಂಗ ಸಮುದಾಯ, ಇನ್ನೊಂದು ಚಿತ್ರ ಸಮುದಾಯ, ಮತ್ತೊಂದು ಗ್ರಂಥ ಸಮುದಾಯ.

ಮೊದಲ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ವಿಚಾರವಾದ ರಂಗ ಸಮುದಾಯ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಎರಡನೆಯದು ಚಿತ್ರ ಸಮುದಾಯ ಫಿಲಂ ಸೊಸೈಟಿಗಳ ಮೂಲಕ ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳ ಪ್ರಗತಿಪರ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬೇಕು. ಮೂರನೆಯದು

ಗ್ರಂಥ ಸಮುದಾಯ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಗತಿಪರ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಆಸಕ್ತರಿಗೆ ಪೂರೈಸಬೇಕು. ಇದು ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ. ಆನಂತರದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥ ಸಮುದಾಯಗಳು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾದವು. ಉಳಿದದ್ದು ರಂಗ ಸಮುದಾಯ ಮಾತ್ರ. ಕರ್ನಾಟಕ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಸಮುದಾಯದ ಕೊಡುಗೆ ಬಹಳ ಮಹತ್ವವಾದುದು.

ರಂಗ ಸಮುದಾಯದ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ಖ್ಯಾತಿ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. 70-80 ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿ ಕಂಡ ಅತಿ ಮಹತ್ವದ ನಾಟಕಗಳಾದ ತಾಯಿ, ಹುತ್ತವ ಬಡಿದರೆ, ಗೆಲಿಲಿಯೋ, ದಂಗೆಯ ಮುಂಚಿನ ದಿನಗಳು, ಕುರಿ, ಚಿಕ್ಕದೇವಭೂಪ ಮುಂತಾದವು ಇಡೀ ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಆಲೋಚನಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಿದವು. ರಂಗ ನಾಟಕಗಳ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೇ ಬೀದಿ ನಾಟಕಗಳು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಬೀದಿ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಸ್ವರೂಪಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಅನೇಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜಾಥಾಗಳನ್ನು ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಸಂಘಟಿಸಿದ್ದು ಸಮುದಾಯ.

ಹಳೆಮನೆಯವರಿಗೆ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದ, ಎಡಪಂಥೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇದ್ದ ಒಲವಿನಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿ ಅವರ ಆಸಕ್ತಿ ಸಮುದಾಯದ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯಿತು. ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಏಕೆ 'ಸಮುದಾಯ' ಆರಂಭಿಸಬಾರದು ಎಂಬ ಚಿಂತನೆಯು ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂಡಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಹಳೆಮನೆಯವರಿಗೆ ವಾಸು, ರತ್ನ, ವಿಶ್ವನಾಥ ಮಿರ್ಲೆ, ಸಿಂಧುವಳ್ಳಿ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಮುಂತಾದವರು ಹೊಸರೀತಿಯ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡುವ ಅವಕಾಶ ದೊರಕಿತ್ತು.

1976ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಮನಸ್ಕರು ಸಮಾಲೋಚನೆ ನಡೆಸಿ ಬದ್ಧರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ 'ಸಮುದಾಯ' ಆರಂಭಿಸಿದರು. 1976 ರಿಂದ ಮೈಸೂರು ಸಮುದಾಯವು ಪ್ರಸನ್ನ ಅವರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾಕ್ಸಿಮ್‌ಗಾರ್ಕಿಯ 'ತಾಯಿ' ನಾಟಕ ಆಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ನಾಟಕ ಪರಂಪರೆಯೊಂದು ಹುಟ್ಟಿ ಬಂತು. ಮೈಸೂರು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಂಗಕ್ಕೆ ಹೊಸ ರಕ್ತಚಲನೆ. ತಾಯಿ ನಾಟಕದ್ದು ಅತ್ಯಂತ ಯಶಸ್ವಿ ಪ್ರದರ್ಶನ. ಆಗಿನ ನಾಟಕದ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮೈಸೂರಿನ ಘಟಾನುಘಟಿಗಳಾದ ನ. ರತ್ನ, ವಿಶ್ವನಾಥ ಮಿರ್ಲೆ, ಬಾಲ ಗೋಪಾಲ ವರ್ಮ, ಸಿನಿಮಾ ನಟರುಗಳಾದ ಸಂಪತ್, ವಿಶ್ವನಾಥ್ ಮುಂತಾದವರುಗಳು ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ನೋಡಿ ಚಕಿತರಾದರು. ಇದರ ಮುಂದಾಳತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಹಳೆಮನೆಯವರೂ ಒಬ್ಬರು.

ಆನಂತರ ಎಂ.ಎಸ್. ಸತ್ಯು ಅವರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ 'ಸಾಯೋ ಆಟ' ನಾಟಕವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಸಮುದಾಯ ಭದ್ರವಾಗಿ ತಳವೂರಿತು. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಬೀದಿ ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ನಂತರ ಹಳೆಮನೆಯವರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದ್ದು ಚರಿತ್ರೆ, ಅಂದಿನವರೆಗೂ ಚರಿತ್ರೆ ಎಂದರೆ ಅದು ರಾಜಮಹಾರಾಜರುಗಳ ಸೋಲು, ಗೆಲುವುಗಳ ವಿಲಾಸ

ಜೀವನದ, ವೀರತ್ವದ ಚರಿತ್ರೆಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಚರಿತ್ರೆ ಎಂಬುದು ಬರಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಅಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ; ಆಗಲೂ ಸಹ ಎಂದಿನಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯರು, ಅವರ ಕಷ್ಟ ಸುಖಗಳ ವಿವರ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ರಾಜನೂ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅವನ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಆಡುವುದು, ಅಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಹಳೆಮನೆಯವರ ನಾಟಕದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು.

ರಾಷ್ಟ್ರದಾದ್ಯಂತ ಸರ್ಕಾರ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಮೂಲಕ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ವಿರೋಧಿಸಬೇಕು, ಆದರೆ ನೇರವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಮಾರ್ಗ ರಂಗಭೂಮಿ. 'ತಾಯಿ' ಮತ್ತು 'ಮಾರೀಚನ ಬಂಧುಗಳು' ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಮೂಲಕ ಜನರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿನ ಹೋಟೆಲ್ ಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಾಯಿತು. ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ತೆರವಾದ ಬಳಿಕ ಸೈಕಲ್‌ಗಳನ್ನೇರಿ ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಕಾಲ ಸುತ್ತಾಡಿ 'ಜಾಥಾ' ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಜನರಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ರಾಜಕೀಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಳೆಮನೆಯವರಿಗೆ ಸಮುದಾಯದ ಒಡನಾಡಿಗಳಿಂದ ಆದ ಅನುಭವಗಳು ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಸರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ ಮತ್ತು ಉಪಯುಕ್ತವಾಯಿತು. ಜೊತೆಗೆ ಬೀದಿ ನಾಟಕ ಪ್ರಬಲ ಅಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಜನರ ಜೊತೆ ಸಂವಾದಮಾಡಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಹೊಸ ಹೊಸ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಹಳೆಮನೆಯವರಲ್ಲಿ ಚಿಗುರೊಡೆದವು.

ಹಳೆಮನೆಯವರ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಚಿಂತನೆಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅಂಕಣ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ರಂಗಭೂಮಿ ಹೇಗೆ ತಮ್ಮ ವಿಕಸನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡವೆಂಬ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೂರು ರೀತಿಯ ರಂಗಭೂಮಿಗಳು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಭಾರತೀಯ ರಂಗಭೂಮಿ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪರಂಪರೆಯದು. ಎರಡನೆಯದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಂಗಭೂಮಿ. ಮೂರನೆಯದು ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ರಂಗಭೂಮಿ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಜಾನಪದ ರಂಗಭೂಮಿ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರು ರಂಗಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಶಕ್ತವಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿದ ರಂಗ ನಿರ್ದೇಶಕರುಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಅಲ್ಕಾಜಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯ ಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬಿ.ವಿ. ಕಾರಂತರು ಭಾರತೀಯ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಒಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಸ್ವರೂಪ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎರಡು ಪ್ರಧಾನ ಧಾರೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಅಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಈಡಾಗಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಭಾರತದ ಜಾನಪದ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮೀಣ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಮಹತ್ತರ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದವರು ಹಬೀಬ್ ತನ್ವೀರ್. ಇವರು ಉರ್ದು ಮತ್ತು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಬರೆದು, ನಾಟಕ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದವರು. ಭಾರತೀಯ ಜಾನಪದ ಪ್ರದರ್ಶಕ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಆಧುನಿಕ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಶಕ್ತವಾಗಿ ಕಸಿ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಹಳೆಮನೆಯವರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹಳೆಮನೆಯವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಂಗಭೂಮಿ ಎಂಬುದು ಒಂದು ವೇದಿಕೆಯಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ನಿಜ, ಹವ್ಯಾಸಿ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಒಂದು ಗ್ರಾಂಡ್ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಚಾಲನೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು

ಬೆಂಗಳೂರು. ಆದರೆ ಆನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ರಂಗಭೂಮಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಜನಪದ ಪ್ರದರ್ಶಕ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಹವ್ಯಾಸಿ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಮೈಸೂರು, ಹೆಗ್ಗೋಡು, ಸಾಗರ, ಕುಂದಾಪುರ, ತಿಪಟೂರು, ಧಾರವಾಡ ಮುಂತಾದ ಕಡೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನಾಟಕಗಳು ಪ್ರದರ್ಶನವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರು ಬೇರೆ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸುದ್ದಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸುದ್ದಿ ಹಬ್ಬಿಸುವವರೂ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ರೀತಿಯ ಭ್ರಮೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ಇಂದಿನ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಮಾಧ್ಯಮದಿಂದ ಹವ್ಯಾಸಿ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿರುವುದು ಬೆಂಗಳೂರನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದ ರಂಗಭೂಮಿ ಅದು ನಿಜವಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ರಂಗಭೂಮಿ. ಇದು ರಂಗಭೂಮಿಯ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನವಾದ ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹಳೆಮನೆಯವರದಾಗಿತ್ತು.

ಹಳೆಮನೆಯವರು ಭಾರತೀಯ ರಂಗಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಭಾರತೀಯ ರಂಗಭೂಮಿ ಎನ್ನುವ ಪದವೆ ಸಂಕಿರಣತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಈಚಿನವರೆಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಭಾರತೀಯ ರಂಗಭೂಮಿ ಎಂದು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಟಕ ಶಾಲೆ ಬಂದನಂತರ ರಂಗಭೂಮಿ ಸ್ಥಳೀಯವಾದ, ದೇಶೀಯವಾದ ಪ್ರದರ್ಶನಕಲೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವ ಪಡೆಯಿತು. ಆಧುನಿಕ ರಂಗಭೂಮಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂದರೆ ಅದರ ಅಂಡರ್ಲೈನ್ ಕರೆಂಟ್ ದೇಶೀಯವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮವರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಜನಪದ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾರತದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪರಂಪರೆ ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಹತ್ವದ ವೈಭವವನ್ನು ಮತ್ತು ಸತ್ವವನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಈ ಗ್ರಾಮೀಣ ರಂಗ ತಂಡಗಳಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಗರದ ಯುವಕರು ಜಾನಪದ ಪರಂಪರೆಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಿತವಾಗದಿದ್ದರೆ, ವಸ್ತುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆಧುನಿಕ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದ ಹಾಗೂ ಸ್ವರೂಪದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದೇಶೀ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ರಂಗಭೂಮಿಯೊಂದನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಳೆಮನೆಯವರಿಗೆ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಭರವಸೆ ಇತ್ತು. ಅದೇನೆಂದರೆ, ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜಡತ್ವವನ್ನೂ ನಿವಾರಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಶಕ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಇದೆಯೆಂಬುದು. ಭಾರತೀಯ ರಂಗಭೂಮಿ ಎಂದರೆ ಬಹುರೂಪಗಳ, ಬಹುವಿನ್ಯಾಸಗಳ ಕಟ್ಟಡ. ಹಾಗೆಯೇ ಕರ್ನಾಟಕ ರಂಗಭೂಮಿ ದೇಶೀ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನ, ಜನಪದ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರಂಗಪ್ರದರ್ಶನ ಹಲವು ದೇಶೀ ರಂಗಭೂಮಿಗಳ ಕಟ್ಟಡ ಎಂಬುದನ್ನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದ ಬಿ.ವಿ.ಕಾರಂತರ ಅನುಭವಗಳಲ್ಲಿನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹಳೆಮನೆಯವರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ರಂಗಭೂಮಿ ಅನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಹೊರ ಚಾಚುಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದರೆ ಶಿಕ್ಷಣ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ

ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬೀದಿ ನಾಟಕಗಳ ಮೂಲಕ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯೇ ಲಗ್ಗೆ ಹಾಕಿತ್ತು. ಎಪ್ಪತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಧಾಂ, ಧೂಂ ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಆಧುನಿಕ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ರಂಗಭೂಮಿಯೂ ಒಂದು. ಆಧುನಿಕ ರಂಗಭೂಮಿಗೊಂದು ಹೊಸ ಮಾದರಿಯನ್ನಾಗಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಸ ರೂಪ ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಕಾರಂತರೇ ಮಕ್ಕಳ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳ ರಂಗ ಭೂಮಿಯೂ ಸಹ ವಯಸ್ಕರ ರಂಗಭೂಮಿಯಂತೆಯೇ ಒಂದು ಪ್ರಧಾನ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಮಹದಾಶೆ ಅವರದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮಕ್ಕಳ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಇರಬೇಕಾದ ಸ್ವರೂಪ ಎಂತಹದು? ಅದರ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ರೂಪಿಸಬಹುದು? ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿದಂತೆ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ನಾಟಕವಾಡಿಸಿದರು. ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ನಾಟಕ ಮಾಡಿಸಿದರು. ತನ್ನೂಲಕ ಮಕ್ಕಳ ರಂಗಭೂಮಿ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅವರಲ್ಲಿ ರಂಗಕಲೆಯನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ರಂಗಭೂಮಿ ಮತ್ತು ರಂಗಚೇತನಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ರಂಗಭೂಮಿಯು ಅದರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಾವು ಇಂದು ಎರಡು ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ರಂಗಕರ್ಮಿಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಂದಲೇ ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕ ಆಡಿಸುವುದು. ಎರಡನೆಯದು ವಯಸ್ಕ ನಟರು ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ನಾಟಕ ಆಡುವುದು. ಅಂದರೆ, ಮೊದಲನೆಯದು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ; ಎರಡನೆಯದು ದೊಡ್ಡವರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ. ಮೊದಲನೆಯ ವರ್ಗದ ರಂಗಭೂಮಿ ಇಂದು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಬೇಸಿಗೆ ಶಿಬಿರಗಳು ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿವೆ. ಈ ಬೇಸಿಗೆ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ನಾಟಕ ಆಡಿಸುವುದು ಒಂದು ಅಧಿಕೃತ ನಿಯಮವೇ ಆಗಿದೆ. ಮೊದ ಮೊದಲಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ, ಬಾಲಭವನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆ ಈಗೀಗ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕ ಜನ ಹೊಸ ನಾಟಕಕಾರರು, ನಿರ್ದೇಶಕರು, ವಿನ್ಯಾಸಕಾರರು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಮಕ್ಕಳು ಎಂದ ತಕ್ಷಣ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಚರ್ಚೆಗೆ ಬರುವ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ, ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ. ಹಿಂದೆಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕಗಳು ಅವರ ಬಿಡುವಿನ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಶಾಲಾ ವಾರ್ಷಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಈಗ ಅದು ಬದಲಾಗಿದೆ. ಈಗ ಮಕ್ಕಳ ರಂಗಭೂಮಿ ಶಾಲಾ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆಯೊಳಗೆ ನುಸುಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಕೆಲವೆಡೆ ಯಶಸ್ವಿಯೂ ಆಗುತ್ತಿದೆ. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ರಂಗಭೂಮಿ ಎಂಬ ಹೊಸ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬೇರು ಬಿಡತೊಡಗಿದೆ. ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಕ್ಕಳ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಅಂಗವಾಗಲಿದೆ. ಇಂದು ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸ್ವರೂಪಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿವೆ. ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಬಂಧ ಹೆಚ್ಚು ಆತ್ಮೀಯವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಮಾರ್ಗಗಳ ಶೋಧನೆಯಡಿ ಇಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಕಲಿಕೆಯ ವಿಷಯ ವಸ್ತುಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹ ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ

ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಹೊರಗೆಳೆದು, ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ರಂಗಭೂಮಿ ಮಾಡಲು ಮುಂದಾಗಿದೆ. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಉದ್ದೇಶ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವುದು, ಆಳಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸುವುದು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಪಾತ್ರ ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ್ದು. ಅಧ್ಯಾಪಕರನ್ನು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಒಳಗೆ ತಂದು ಅವರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಗುರುತರವಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಹಿಂದಿಗಿಂತ ಇಂದು ಅತ್ಯಂತ ಜರೂರಿದೆ.

ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಚಿಂತನೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಬಲವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ರಂಗ ಶಿಕ್ಷಕರೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಸ್ವರೂಪ ಸಿಕ್ಕಿದಂತಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳ ರಂಗಭೂಮಿ ಬರುವ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುವ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಗೋಚರಿಸತೊಡಗಿವೆ. ರಂಗಾಯಣ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಿರುವ ರೆಪರ್ಟರಿ ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವೇಗವರ್ಧಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿದೆ. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವ ಸರ್ಕಾರ ಮಕ್ಕಳ ರಂಗಭೂಮಿಗೊಂದು ಖಾಯಂ ಸ್ಥಾನ ತಂದುಕೊಡುವುದು ಹೇಗೆಂದು ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳ ರಂಗಭೂಮಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ವೃತ್ತಿ ನಿರತ ತಂಡಗಳ ಮೂಲಕ ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕೊಡುವಂತಾಗಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಯೋಜನೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ, ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ತಯಾರಾಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಕ್ಕಳ ರಂಗಭೂಮಿ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಬರೀ ಬೇಸಿಗೆ ಶಿಬಿರಗಳ ಸುತ್ತಾ ಠಳಾಯಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹಳೆಮನೆಯವರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೈಸೂರು ರಂಗಾಯಣದ ಜೊತೆ ಅದರ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೇ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ, ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಂಗಾಯಣದ ನಾಟಕ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರದ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರಾಗಿಯೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಂತೆ ಅನೇಕ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಒಟ್ಟಾರೆ ಲಿಂಗದೇವರು ಹಳೆಮನೆಯವರು ಬಡಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿಯಿಂದ, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಮನೋಭಾವನೆಯಿಂದಾಗಿ ಅವಿರತವಾಗಿ ದುಡಿದವರು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಿಡುಗುಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಧನಿ ಎತ್ತಿದವರು. ಜನರ ದನಿಯಾಗಿ ನಿಂತವರು. ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಮೂಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಲೇಖನ, ನಾಟಕ, ಅಂಕಣ ಬರಹಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟವರು. ರಂಗಭೂಮಿಯ ನಡುವಿನ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧಗಳು ಮೈಸೂರಿನ ರಂಗಾಯಣವನ್ನು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆರಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರ ಪಾತ್ರ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದು. ಸಮುದಾಯದ ಸ್ನೇಹಿತರು ಹಾಗೂ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಜೊತೆ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕವಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಳೆಮನೆಯವರಲ್ಲಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಗುಣ, ಹವ್ಯಾಸಿ, ವೃತ್ತಿರಂಗಭೂಮಿಗಳೆರಡನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆಯಿಂದಲೇ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದ ಧೀಮಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಜನಾನುರಾಗಿ, ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲಕ್ಕೂ

ಸಲ್ಲವ ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅವರ ತತ್ವ ಮತ್ತು ಆದರ್ಶಗಳು ಸರ್ವಕಾಲಕ್ಕೂ ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಹಳೆಮನೆಯವರು ಬರೆದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಮನುಕುಲದ ಹಾಡು ಮತ್ತು ನೀಲಿತಾರೆ ಧ್ವನಿ ಸುರುಳಿಗಳು ಹೊರಬಂದಿರುವುದೇ ಅವರ ಕಲಾವಂತಿಕೆಗೆ ಹಿಡಿದ ಕೈಗನ್ನಡಿಯಂತಿವೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಲಿಂಗದೇವರು ಹಳೆಮನೆ. (2003). ರೂಪ ರೂಪಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿ. ಈ ಮಾಸ ನಾಟಕ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಲಿಂಗದೇವರು ಹಳೆಮನೆ. (2007). ಕನ್ನಡ ಕಲಿ. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.
- ಲಿಂಗದೇವರು ಹಳೆಮನೆ. (2007). ಆಶಯ. ಸಂವಹನ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು.
- ಲಿಂಗದೇವರು ಹಳೆಮನೆ. (2008). ಅವಕಾಶ. ಸಮರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಲಿಂಗದೇವರು ಹಳೆಮನೆ. (2009). ಬೆಳಕು ಬೆರಗು. ಪ್ರಗತಿ ಗ್ರಾಫಿಕ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಲಿಂಗದೇವರು ಹಳೆಮನೆ. (2009). ಮೈಸೂರು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಬೆಳಕು. ವಿಸ್ಮಯ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು.

